

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINING IQTISODIY VAZIFALARI

S.O.Yusupova¹

1. Andijon davlat texnika instituti, Andijon, O'zbekiston.

Correspondence: Yusupova Sadoqatoy Odiljon qizi, Andijon davlat texnika instituti, Andijon, O'zbekiston.

"Buhgalteriya hisobi va audit" yo'nalishi 4-kurs talabasi. . e-mail: nigorsarvarbek@gmail.com

Received: 16 February 2025; **Accepted:** 26 February 2025; **Published:** 09 April 2025.

Abstract. Mazkur ilmiy ish xizmat ko'rsatish korxonalarining iqtisodiy vazifalarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyotining o'rni, uning rivojlanishi va iqtisodiyotni barqarorlashtirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Shuningdek, xizmat ko'rsatish korxonalarining asosiy funksiyalari – iste'molchilarga qulaylik yaratish, bandlikni oshirish, yalpi ichki mahsulot (YalM) o'sishiga hissa qo'shish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish jarayonlari tahlil qilinadi. Ishda xizmat ko'rsatish sektorining zamonaviy tendensiyalari, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi va sohaning iqtisodiy samaradorligi oshirish usullari ko'rib chiqilgan.

Keywords. xizmat ko'rsatish sohasi, iqtisodiy vazifalar, raqamli texnologiyalar, bandlik, innovatsiya, iqtisodiy samaradorlik.

O'zbekistonda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar bozor munosabatlari shakllanishi mamlakat iqtisodiyoti tarmoqlari rivojlanishi va mavqeini tubdan o'zgartirmoqda. Xizmat ko'rsatish korxonalari, ishlab chiqarish sektori va xizmatlar sektori o'rtasida majburiy bo'lib, ular o'zlarining faoliyatlari orqali mijozlarga turli xil xizmatlar taqdim etadi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish korxonalari nafaqat iqtisodiy rivojlanishning, balki jamiyatning ijtimoiy va madaniy rivojlanishida ham muhim rol o'ynaydi. Ular aholi farovonligini oshirish, ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish orqali mamlakatning kelgusi muvaffaqiyatlariga asos solmoqda. Xizmatlar, mahsulotlar kabi, albatta, fizik jihatlarida emas, balki berilgan xizmatlar natijasida yuzaga kelgan qoniqish va foyda orqali o'lchanadi.

Xizmat ko'rsatish korxonalariga quyidagilar kiradi:

- Sog'liqni saqlashda : Shifoxonalar va poliklinikalar, xususi klinikalar, sog'lomlashtirish markazlari.

- Ta'limda : Maktablar, universitetlar, o'quv markazlari va malaka oshirish kurslari.

- Transportda : Avtomobil, temir yo'l, havo va suv transporti.

- Turizmida : Sayohat agentliklari, mehmonxonalar, ekskursiya xizmatlari.

- Moliyaviy xizmatlarda : Banklar, sug'urta kompaniyalari, investitsiya fondlari.

Xizmat ko'rsatish korxonalari iqtisodiyotda quyidagi muhim vazifalarni bajaradi:

1. Mijoz ehtiyojlarini qondirish: Xizmatlar, ehtiyojlar va talablarga javob berish uchun mo'ljallangan va ularning qoniqqanlik darajasi katta rol o'ynaydi.

2. Ish o'rinlarini yaratish: Bu sektorda ish o'rinlari ko'pligi sababli, iqtisodiyotda ish bilan ta'minlashni oshiradi.

3. Iqtisodiy o'sish: Xizmatlar sektori, o'tkazilgan qiymatni oshirib, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

4. Raqobat va innovatsiyalarni rag'batlantirish: Xizmat ko'rsatish korxonalari yangi g'oyalar va innovatsiyalarni joriy etish orqali savdo va xizmat ko'rsatish darajasini oshiradi.

5. Ijtimoiy rivojlanish: Sog'liqni saqlash, ta'lim kabi xizmatlar orqali aholi farovonligini oshiradi.

6. Xalqaro savdoda o'rin: Xalqaro sektorlar orasida samarali xizmatlar taqdim etish orqali mamlakatlar o'rtasida iqtisodiy aloqalarni rivojlantiradi.

O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish sektori so'nggi yillarda sezilarli darajada

rivojlanmoqda. Bunga bir qator sabablardan tashqari davlat tomonidan olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, xususiylashtirish va xorijiy investorlarni jalb qilish kabi chora-tadbirlar yordam berdi.

Bunga misol qilib quyidagilarni keltirish mumkin:

1. Sog'liqni saqlashda: O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash sohasida joriy islohotlar olib bormoqda. Davlat sektori bilan birga xususiy sog'liqni saqlash xizmatlari ham rivojlanmoqda. Telemeditsina xizmatlari orqali aholi sog'lig'ini kuzatish imkoniyatlari oshmoqda.

2. Ta'limda: Ta'lim sohasida, xususan shaxsiy sektorda xususiy maktablar va oliy ta'lim muassasalari ko'paydi. O'zbekiston hukumati xorijga o'qish uchun grantlar berishi orqali bilim darajasini oshirishga yordam bermoqda.

3. Turizmda: O'zbekiston, tarixiy va madaniy merosi bilan e'tiborni qozonmoqda. Sayyohlik agentliklari va mehmonxonalar turizmni rivojlantirishga qaratilgan yangi xizmatlar taklif etmoqda.

4. Moliyaviy xizmatlarda: O'zbekistonda bank va moliyaviy xizmatlar sohasida raqobat kuchaymoqda, ko'plab yangi banklar va moliyaviy tizimlar xizmat ko'rsatmoqda.

5. Transportda : Transport infrastrukturasini yaxshilanmoqda, yangi yo'nalishlar ochilmoqda, buning natijasida xizmat ko'rsatish sifatining oshishi ta'minlanmoqda. Xizmat ko'rsatish korxonalarining o'ziga xos xususiyatlari, rivojlanish jarayonlari va O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar haqidagi ma'lumotlar:

Xizmat ko'rsatish korxonalari o'ziga xos bir qancha xususiyatlarga ega:

- Beg'arazlik: Xizmatlar ko'pincha bevosita tushunilmaydigan yoki o'lchanmaydigan mazmunni o'z ichiga oladi. Mijoz xizmatlardan foydalanganda, ular to'g'ridan-to'g'ri xizmat natijasini qabul qiladilar.

- Mijozning ishtiroki: Xizmat ko'rsatish jarayonida mijozlar ko'pincha faol ishtirok etadilar. Masalan, ta'lim jarayonida talabalar o'quv jarayoniga bevosita jalb qilinadi.

- O'zgaruvchanlik: Xizmatlar o'z vaqtida, muayyan sharoitlarda va muayyan shaxslar tomonidan taqdim etilganligi sababli, ularni standartlashtirish qiyin. Har bir xizmat o'ziga xos va individualdir.

- Noyob mahsulotlar: Xizmat ko'rsatishda sifatli xizmat ko'rsatish va maxsus ehtiyojlarga moslashish muhimdir.

Xizmat ko'rsatish sektorining rivojlanishi bir qancha omillarga asoslanadi:

1. Texnologik yangilanish: Raqamli xizmatlar va texnologiyalar, masalan, mobil ilovalar va online platformalar orqali xizmat ko'rsatish jarayonini inqilob qiladi.

2. Globalizatsiya: Xizmatlar xalqaro miqyosda taqdim etilayotgani sababli, raqobat va innovatsiyalar oshmoqda.

3. Aholi talablari: Aholining yangi ehtiyojlari va talablarini qondirish uchun xizmatlar doimiy ravishda yangilanadi.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektori rivojlanishining bir qancha muhim yo'nalishlari mavjud:

- Elektron tijorat: Internet orqali savdo va xizmat ko'rsatilishi tezlashi davom etmoqda, bu esa korxonalarga yangi imkoniyatlar yaratadi.

- Transport va logistika: Transport infrastrukturasini yaxshilanmoqda, shu bilan birga Ural, Xitoy va Rossiya o'rtasida logistika tarmoqlari rivojlanmoqda.

- Sog'liqni saqlash innovatsiyalari: Telemeditsina va raqamli sog'liqni saqlash juda tez rivojlanmoqda, bu esa aholi uchun sifatli va qulay xizmatlar taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari.
- [2] O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.
- [3] Iqtisodiyot nazariyasi bo'yicha darsliklar va monografiyalar.
- [4] Porter M. «Raqobat ustunligi: Strategik yondashuvlar».
- [5] Stiglitz J. «Bozor iqtisodiyoti va rivojlanish tamoyillari».

- [6] Xizmat ko'rsatish sohasi bo'yicha xalqaro ilmiy maqolalar va tadqiqotlar.
- [7] Harvard Business Review va World Economic Forum xizmat ko'rsatish sektori bo'yicha maqolalari.
- [8] Zamonaviy biznes-modellar va xizmat ko'rsatish innovatsiyalari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar.